

DOI 10.24144/2077-6594.1.1.2022.254641
УДК 614.2:616-082

Круть А.Г.

Стан здоров'я порожнини рота населення за зверненнями до закладів третинної медичної допомоги стоматологічного профілю

Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

Krut A.G.

The state oral health on appeals to tertiary medical care institutions of the dental profile

Shupik National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

doc.akrut@gmail.com

Вступ

Здоров'я порожнини рота є важливою складовою загального здоров'я населення, однак прогресивних тенденцій його змін за останнє десятиріччя як в світі, так і, зокрема, в Україні, не простежується. За даними [1], поширеність усіх хвороб порожнини рота серед українців зросла з 50,700.65 у 2010 році до 51,351.75 у 2019 році на 100 тис. нас., у т. ч., хвороб пародонту – з 15,216.46 до 15,931.00 на 100 тис. нас., раку губи та ротової порожнини – з 24.56 до 31.92 на 100 тис. нас.; поширеність карієсу незначно зменшилась з 31,501.68 до 30,833.52 на 100 тис. нас., але залишається на високих рівнях. Стабільно високою реєструється поширеність стоматологічних захворювань у всіх вікових періодах.

Незадовільний стан здоров'я порожнини рота населення постійно знаходиться в центрі уваги вітчизняних соціал-гігієністів і організаторів стоматологічної допомоги, які зважають на регіональну варіабельність проблеми [2,3]. Актуальність проблеми посилюється змінами в організації стоматологічної допомоги, коли вона з 2018 року була перенесена до закладів вторинної та третинної медичної допомоги, та фінансуваням з 2021 року за Програмою медичних гарантій лише ургентних станів при хворобах порожнини рота для дорослого населення, планових і екстрених утручань – дитячого. Джерелом оплати поточних видатків стоматологічних поліклінік з 2015 року була медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам; із 2017 року нею не покривались видатки на оплату комунальних послуг і енергоносіїв, які, як відомо, займають значну частку усього обсягу поточних видатків закладів охорони здоров'я [4,5]. Це обумовлювало ризики щодо доступності і своєчасності стоматологічної допомоги населенню в бюджетних закладах охорони здоров'я стоматологічного профілю, а отже, й ризики погіршення здоров'я порожнини рота для більшості населення, що вимагає й більш ретельних додаткових досліджень.

Мета дослідження: дослідити стан здоров'я порожнини рота населення за зверненнями до закладів

третинної медичної допомоги стоматологічного профілю у 2019 році в порівнянні з 2010 роком.

Матеріали та методи

Об'єкт дослідження – стан здоров'я порожнини рота населення, яке зверталось до обласних стоматологічних поліклінік у 2010 та 2019 роках. Матеріали дослідження: форми № 20 державної статистичної звітності за 2010 і 2019 роки, дані Державної служби статистики України, наукові джерела за темою (усього 17 од.).

Вибір закладів охорони здоров'я як бази дослідження обумовлювався економічним критерієм, як найбільш значимим для доступності стоматологічної допомоги, – наявним доходом в розрахунку на одну особу в гривнях за рік в областях України [6]. За цим критерієм області України були розподілені на три групи: з наявним доходом в розрахунку на одну особу за 2019 рік до 60 тис. грн, 61-65 тис. грн та більше 65 тис. грн. З першої групи обрано Комунальне неприбуткове підприємство (далі – КНП) «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» (дохід на одну особу – 59,9 тис. грн); з другої – КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» (дохід на одну особу – 62,5 тис. грн); з третьої – КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» (дохід на одну особу – 66,5 тис. грн).

Методи: медико-статистичний, логіко-структурного та порівняльного аналізу, узагальнення, графічний.

Результати дослідження та їх обговорення

За даними обраних матеріалів встановлено, що обсяги стоматологічної допомоги в 2019 році в порівнянні з 2010 роком у КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» та КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» зменшились – відповідно з 76 783 до 53 097 відвідувань за

рік, або на 30,8%, та з 140 571 до 132 804 відвідувань за рік, або на 5,8%. У КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» вони, навпаки, зросли: в абсолютних цифрах – з 123 516 до 133 426 відвідувань за рік, а у відсотковому значенні – на 8,0% (табл. 1).

Питома вага відвідувань лікарів КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» та КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» від відвідувань усіх закладів стоматологічного профілю відповідної області суттєво зросла – відповідно з 3,6% до 4,5% та з 9,5% до 14,1%.

Відбулося лише незначне зниження питомої ваги усіх відвідувань до КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» – з 5,7% до 5,2% (табл. 2).

З наведених даних видно, що відбувся «зсув» у кількості відвідувань на користь закладів третинної стоматологічної допомоги по відношенню до відвідувань,

що були здійснені пацієнтами до всіх закладів стоматологічного профілю відповідної області.

Характеризуючи обсяг звернень, який віддзеркалює потреби населення у високоспеціалізованій стоматологічній допомозі, слід зазначити, що упродовж 10-ти років відбулись значні зміни в суспільстві й сфері охорони здоров'я, які могли вплинути на цей показник. Розроблені показання до направлення в заклади третинної медичної допомоги, надано право пацієнтам вільно обирати заклад охорони здоров'я, де він зможе отримати цю допомогу, розвивається приватний сектор стоматологічної допомоги. Слід враховувати й те, що з реформуванням первинної медико-санітарної допомоги первинна стоматологічна допомога перенесена за змістом практично до закладів вторинної медичної допомоги. Логічно припустити, що частина втручань, які здійснювалися в останніх, надаються в закладах стоматологічного профілю обласного рівня. Знімає також бар'єри до закладів третинної медичної допомоги пряма оплата послуг з кишені пацієнта.

Таблиця 1. Кількість відвідувань лікарів у 2010 та 2019 роках КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»

Назва закладу	Кількість відвідувань за рік (абс.)		Динаміка відвідувань, %
	2010	2019	
КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання»	76 783	53 097	- 30,8
КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка»	140 571	132 804	- 5,8
КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»	123 516	133 426	+ 8,0

Таблиця 2. Питома вага відвідувань лікарів КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» від відвідувань лікарів усіх закладів стоматологічного профілю відповідної області у 2010 та 2019 роках (%)

Назва закладу	Питома вага усіх відвідувань до обласного закладу від усіх відвідувань до закладів області	
	2010	2019
КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання»	5,7	5,2
КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка»	3,6	4,5
КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»	9,5	14,1

У той же час на обсяги відвідувань впливають інші фактори: зростання витрат на покриття вартості проїзду до обласних закладів із сільської місцевості та на оплату власне стоматологічних послуг, що знижує їх доступність для певного контингенту населення.

Помірне зростання числа відвідувань КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» може бути обумовлено як можливістю доступу за рахунок лояльних цін, низьким попитом послуг приватного сектору внаслідок низької

платоспроможності населення, оскільки доходи за рік на одного жителя в цій області були стабільно нижчими упродовж 2010-2019 років, ніж в інших областях, обраних для дослідження, так і найгіршим станом здоров'я порожнини рота населення саме цієї області, пов'язаного з віковим фактором, як області з найвищим віковим цензом жителів та найвищою питомою вагою населення старших вікових груп (старше 60 років) серед інших регіонів України; остання дорівнювала у 2010 році в Чернігівській області – 29,1%; Україні – 24,7%; у 2019 році в

Чернігівській області – 27,4%, Україні – 23,9% [7,8]. Не виключено, що така ситуація вимагає більш складних стоматологічних утручань – хірургічних, ортопедичних, терапевтичних, які можуть бути надані саме в закладі обласного рівня.

Характерним виявилось зростання питомої ваги первинних відвідувань від усієї кількості відвідувань стоматологів і зубних лікарів у КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» з 31,4% до 37,9%, зокрема, дітей віком 0-17 років – з 3,6% до 4,3%, та у КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» – з 32,7% до 37,0%, зокрема, дітей віком 0-17 років – з 5,1% до 7,5%. Показник первинних відвідувань дорослого населення до лікарів КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» зменшився з 42,7% до 38,2%, але залишався високим і вищим, ніж в інших закладах.

Зростання та/або висока питома вага первинних відвідувань до закладів третинної медичної допомоги може бути пов'язана з підвищенням потреби населення у високоспеціалізованій стоматологічній допомозі в зв'язку з гострими складними випадками, які, в свою чергу, можуть бути обумовлені несвоєчасністю діагностики в рамках первинної стоматологічної допомоги, запізненим зверненням за вторинною стоматологічною допомогою, ускладненим перебігом хвороб порожнини рота, травматичними ушкодженнями щелепно-лицевої ділянки, які потребують високотехнологічного діагностичного обладнання, анестезіологічного забезпечення й спеціалістів високого рівня кваліфікації.

Виявлено, що у 2010 р. лікарями КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» оглянуто в порядку планової санації 334 особи, з них потребували санації 296 осіб, або, 88,6%, сановані – 284 пацієнти, або

95,9%; у КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» оглянуто в порядку планової санації 16 270 осіб, з них потребували санації 4 101 особа, або, 25,2% від оглянутих, сановані – 1 892 пацієнти, або 46,1% осіб, які потребували санації.

У 2019 році у зазначених закладах усього сановано в порядку планової санації і за зверненнями відповідно 8 698 та 22 841 особа; більш детальні офіційні статистичні дані відсутні.

У 2010 році лікарями КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» оглянуто в порядку планової санації 29 667 осіб, з них потребували санації 20 743 особи, або 69,9% від оглянутих, сановані – 16 635 пацієнтів, або 80,2% осіб, які потребували санації. У 2019 році усього сановані в порядку планової санації і за зверненнями у цьому закладі 35 460 осіб; у порядку планової санації оглянуто 28 802 особи; 23 889 осіб потребували санації, або 82,9% осіб; з них сановано 21 121 осіб, або 88,4%.

Слід відмітити, що планова санація населення має відбуватися переважно в умовах первинної та вторинної стоматологічної допомоги, але обсяги санації в закладах обласного рівня зростали.

Кількість видалених зубів за показаннями з боку пацієнтів в амбулаторних умовах лікарями КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» зменшилася з 11 999 у 2010 році до 10 939 у 2019 році, або на 8,8%, чого варто було очікувати при зниженні обсягу відвідувань, але загалом залишалася високою; у КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» вона помірно зросла – з 11 883 до 11 949, або на 0,6%, а в КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» – збільшилася з 24 215 до 25 228, або на 4,2% (табл. 3).

Таблиця 3. Кількість видалених зубів у 2010 і 2019 роках лікарями КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»

Назва закладу	Кількість видалених зубів		Динаміка показника, %
	2010	2019	
КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання»	11 999	10 939	- 8,8
КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка»	11 883	11 949	+ 0,6
КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»	24 215	25 228	+ 4,2

У той же час розрахунки кількості видалених зубів відносно числа відвідувань показали, що вони практично не змінилися: у КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» й КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» видалення зубів здійснювалося кожному п'ятому відвідувачу, а в КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» – кожному десятому пацієнту як у 2010 році, так і в 2019 році.

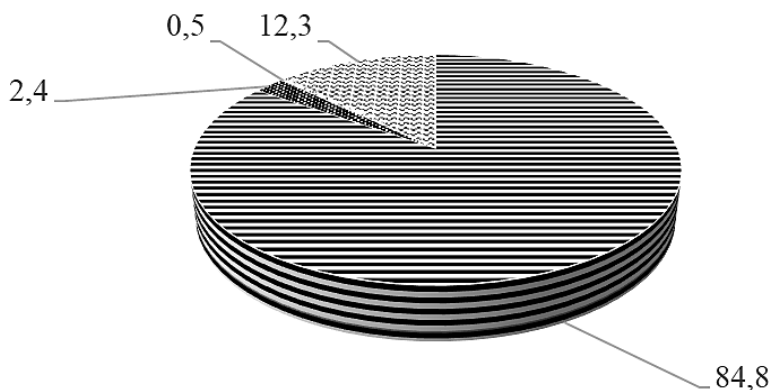
За причинами у 2019 році видалення зубів лікарями КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» здійснювалося в переважному обсязі – 84,8% (9 273 зубів) – з приводу ускладненого карієсу, 2,4% (258 зубів) – з приводу хвороб пародонту, 0,5% (54 зуба) – за ортодонтичними показаннями (рис. 1).

Структура причин видалення зубів лікарями КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» в 2019 році була подібною: перше місце

займав ускладнений карієс – 88,4% (10 565 зубів), друге – хвороби пародонту 11,2% (1 341 зуб), за ортодонтними показаннями видалено 0,4% (54 зуба) (рис. 2).

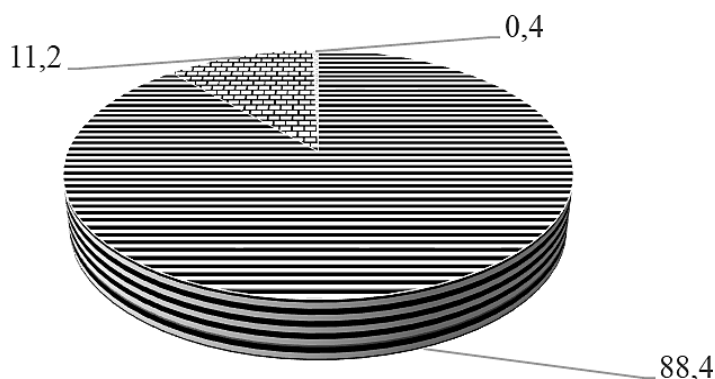
Виявлено, що при зменшенні кількості амбулаторних відвідувань стоматологів і зубних лікарів КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне

об'єднання» на 30,8%, як вже вище зазначалося, кількість стоматологічних операцій зросла на 2,5% – з 3 270 до 3 353. Структура утрочань у 2019 році включала гострі запальні процеси – 2 128, або 63,5%, пухлини та пухлиноподібні утворення – 142, або 4,2%, встановлення дентальних імплантатів – 569, або 16,9%.

= ускладнений карієс ■ хвороби пародонту + ортодонтні показання * інші

Рис. 1. Причини видалення зубів лікарями КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», 2019 рік

= ускладнений карієс + хвороби пародонту · ортодонтні показання

Рис. 2. Причини видалення зубів лікарями КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», 2019 рік

При помірному зменшенні кількості амбулаторних відвідувань стоматологів і зубних лікарів КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» (на 5,8%) кількість амбулаторних стоматологічних операцій значно зросла – на 18,5% (з 1 954 до 2 316). Структура утрочань у 2019 році також включала гострі запальні процеси – 774, або 33,4%, пухлини та пухлиноподібні утворення – 498, або 21,5%, інші – 569, або 45,1%.

При зростанні чисельності амбулаторних відвідувань стоматологів і зубних лікарів КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» на 8,0% у даному закладі зросла, але непропорційно, й кількість амбулаторних стоматологічних операцій – на 14,9% (з 2 876 до 3 305).

Співвідношення числа амбулаторних оперативних утрочань і кількості відвідувань зросло у кожному закладі, найбільше – у КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» – з 4,3% до 6,3% (табл. 4).

Співвідношення пролікованих зубів з приводу найчастішої патології – карієсу зубів – до числа пролікованих зубів із ускладненим карієсом утримувалось у 2010 та 2019 роках приблизно на однаковому рівні, як у КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» – 3,5:1 – 3,4:1, або з помірним зниженням, як у КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» – 5,0:1 – 4,6:1 та в КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» – 3,9:1 – 3,3:1. Це вказало

на підхід лікарів до лікування карієсу на ранніх стадіях з метою стабілізації прогресування патологічного процесу та профілактики розвитку ускладненого карієсу, значну складову вторинної профілактики в роботі лікарів.

Таблиця 4. Співвідношення кількості амбулаторних оперативних утручань і відвідувань лікарів у 2010 і 2019 роках КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»

Назва закладу	Співвідношення кількості амбулаторних оперативних утручань і амбулаторних відвідувань лікарів, %	
	2010	2019
КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання»	4,3	6,3
КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка»	1,4	1,7
КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради»	2,3	2,5

Як видно з наведених даних, обсяги лікування неускладненого карієсу лікарями КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» значно перевищували аналогічні в інших закладах, обраних для дослідження, що вказало на високі потреби пацієнтів, з одного боку, та насторогу щодо розвитку ускладненого карієсу й своєчасні заходи з його попередження з боку лікарів.

Загалом високий обсяг потреб у санації, стійке утримання кількості видалених зубів відносно відвідувань і збільшення числа хірургічних утручань при зменшенні обсягу відвідувань у досліджуваних закладах свідчить про погіршення стану здоров'я порожнини рота населення, яке мало потреби у третинній стоматологічній допомозі.

Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному дослідженні чинників, що сприяють погіршенню стану здоров'я порожнини рота населення та обумовлюють його потреби у високоспеціалізованій стоматологічній допомозі.

Висновки

1. Результатами дослідження встановлено, що стан здоров'я порожнини рота населення за зверненнями до закладів третинної медичної допомоги стоматологічного профілю погіршився у 2019 році в порівнянні з 2010 роком. Це підтверджено, зокрема, зростанням питомої ваги первинних відвідувань до КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» з 31,4% до 37,9% та КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» – з 32,7% до 37,0%, високим

рівнем цього показника у КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» при його зменшенні з 42,7% до 38,2%.

2. Виявлено, що за медичними показаннями з боку пацієнтів кількість видалених лікарями зубів, як радикального методу лікування при різних патологіях, залишалася високою. У КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» вона зросла в 2019 році на 0,6%, у КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» – на 4,2%, переважно в зв'язку з ускладненим карієсом.

3. Показано, що стан здоров'я порожнини рота нерідко вимагав хірургічних утручань, про що свідчить зростання амбулаторних хірургічних операцій відносно відвідувань у кожному закладі. У 2019 році їх кількість зросла на 2,5% в КНП «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», на 18,5% – у КНП Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», на 8,0% – у КНП «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради».

4. У 2019 році, як і в 2010 році, характерним для стану здоров'я порожнини рота пацієнтів досліджуваних закладів було переважне ураження карієсом зубів, що позначалося на структурі хірургічних та терапевтичних утручань за причинами, та відповідало галузевій структурі захворювань порожнини рота, стабільній упродовж 2010-2019 років.

5. Погіршення стану здоров'я порожнини рота населення свідчить про необхідність посилення уваги до цієї проблеми на локальному, регіональному та державному рівні.

Література

1. GBD 2019 Universal Health Coverage Collaborators. Measuring universal health coverage based on an index of effective coverage of health services in 204 countries and territories, 1990–2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019.
2. Вороненко Ю. В., Павленко О. В., Мазур І. П. Стоматологічна допомога в Україні: основні показники діяльності за 2008 – 2018 роки: довідник. Кропивницький: Поліум, 2018. 212 с.

3. Стоматологічна допомога в Україні. Аналіз основних показників діяльності за 2020 рік. Під ред. Вороненка Ю. В., Мазур І. П., Павленка О. В. Кропивницький: Поліум, 2021. 100 с.
4. Деякі питання надання медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2015 р. № 11. Верховна Рада України: вебсайт. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.12.2021).
5. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 983. Верховна Рада України: вебсайт. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/983-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.12.2021).
6. Населення України 2020. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. 2021. 186 с.
7. Статистичний щорічник України за 2010 рік. Державна служба статистики України. Київ: ТОВ «Август Трейд». 2011. С. 332.
8. Статистичний щорічник України 2019 рік. Державна служба статистики України. Київ, 2020. С. 34.

References

1. GBD 2019 Universal Health Coverage Collaborators. Measuring universal health coverage based on an index of effective coverage of health services in 204 countries and territories, 1990–2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019.
2. Voronenko Yu. V., Pavlenko O. V., Mazur I. P. Stomatolohichna dopomoha v Ukraini: osnovni pokaznyky diialnosti za 2008 – 2018 roky: dovidnyk. Kropyvnytskyi: Polium, 2018. 212 s.
3. Stomatolohichna dopomoha v Ukraini. Analiz osnovnykh pokaznykiv diialnosti za 2020 rik. Kropyvnytskyi: Polium, 2021. 100 s. Pid red. Voronenska Yu. V., Mazur I. P., Pavlenka O. V.
4. Deiaki pytannia nadannia medychnoi subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 sichnia 2015 r. № 11. Verkhovna Rada Ukrainy: vebсайт. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2015-%D0%BF#Text> (data zvernennia 30.12.2021).
5. Deiaki pytannia nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na rozvytok systemy okhorony zdorovia u silskii mistsevosti. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 hrudnia 2017 r. № 983. Verkhovna Rada Ukrainy: vebсайт. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/983-2017-%D0%BF#Text> (data zvernennia 30.12.2021).
6. Naseleattia Ukrainy 2020. Statystychnyi zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. 2021. 186 s.
7. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2010 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv, TOV «Avhust Treid». 2011. S. 332.
8. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy 2019 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv, 2020. S. 34.

Дата надходження рукопису до редакції: 26.01.2022 р.

Мета: дослідити стан здоров'я порожнини рота населення за зверненнями до закладів третинної медичної допомоги стоматологічного профілю у 2019 році в порівнянні з 2010 роком.

Матеріали та методи. Форми № 20 державної статистичної звітності за 2010 і 2019 роки комунальних неприбуткових підприємств: «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання», Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка», «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради», матеріали Державної служби статистики України, наукові джерела (усього 17 од.). Методи: медико-статистичний, логіко-структурного та порівняльного аналізу, узагальнення, графічний.

Результати. Установлено, що в 2019 році при зменшенні обсягу відвідувань зростає питома вага первинних відвідувань до комунальних неприбуткових підприємств: «Житомирське обласне стоматологічне медичне об'єднання» з 31,4% до 37,9%; Харківської обласної ради «Обласна стоматологічна поліклініка» – з 32,7% до 37,0%; зберігалися її високі рівні у комунальному неприбутковому підприємстві «Чернігівська обласна стоматологічна поліклініка Чернігівської обласної Ради» (38,2%); реєструвалася стабільно висока кількість видалених зубів внаслідок ускладненого карієсу, зростає кількість амбулаторних хірургічних операцій у кожному закладі (відповідно на 2,5%, 18,5% та на 8,0%).

Висновки. Стан здоров'я порожнини рота населення за зверненнями до закладів третинної медичної допомоги погіршився, що вимагало більш активних лікувальних утручань. Зберігалось переважне ураження зубів карієсом, що позначалося на структурі останніх. Результати потребують посилення уваги до проблеми здоров'я порожнини рота на локальному, регіональному та державному рівні.

Ключові слова: стоматологічна допомога, карієс зубів, видалення зубів, населення, відвідування.

The purpose of the research was to study the oral health on visits to tertiary medical care institutions of the dental profile in 2019 compared 2010.

Materials and methods. Forms No. 20 of the state statistical reporting for 2010 and 2019 of non-profit communal enterprises: «Zhytomyr Regional Dental Medical Association», Kharkiv Regional Council «Regional Dental Clinic», «Chernihiv Regional Dental Polyclinic of the Chernihiv Regional Council»; materials of the State Statistics Service of Ukraine, scientific sources (17 items in total). Methods: medical-statistical, logical-structural and comparative analysis, generalization, graphic.

Results. It was found that the share of primary visits increased in non-profit communal enterprises: «Zhytomyr Regional Dental Medical Association» – from 31.4% to 37.9%; Kharkiv Regional Council «Regional Dental Clinic» – from 32.7% to 37% in 2019. Its high levels remained in the communal non-profit enterprise «Chernihiv Regional Dental Clinic of the Chernihiv Regional Council» (38.2%) with a decrease in the volume of visits. A consistently high number of extracted teeth was recorded due to complicated caries; the number of outpatient surgical operations increased in each institution (by 2.5%, 18.5% and 8.0%, respectively).

Conclusions. The oral health get worsened according to the data of appeals to tertiary medical care institutions. This is indicated by more active surgical and therapeutic interventions. The predominant lesion of the teeth with caries persisted, this influenced the structure of the interventions. The results of the study indicate the need to increase attention to the problem of oral health at the local, regional and state levels.

Key words: dental care, dental caries, tooth extraction, population, visit.

Відомості про автора

Круть Анатолій Григорович – к. мед. н. доцент; директор Стоматологічного навчально-практичного медичного центру НУОЗ України імені П. Л. Шупика; бульвар Т. Шевченка, 1-А, Київ, Україна; здобувач наукового ступеня доктора медичних наук кафедри управління та публічного адміністрування НУОЗ України імені П. Л. Шупика. +380 (44) 234-20-29, akrut@ukr.net, ORCID ID 0000-0001-6503-3952.